

Regeringskansliet

2016-11-16

1 (5)

Dnr 6.1.1-2015:00 868

Redovisning av uppdrag om kunskapskrav i läsförståelse och obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1

Dnr U2015/03529/S

Härmed redovisas uppdraget om kunskapskrav i läsförståelse och obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1, givet i regeringsuppdrag för budgetåret 2015. Två redovisningar har tidigare inlämnats under 2016 gällande detta uppdrag. Den 15 februari 2016 har redovisning skett för hela uppdraget och den 15 augusti 2016 för obligatoriska bedömningsstöd i specialskolan. Denna redovisning gäller, enligt Skolverkets regleringsbrev, specifikt för obligatoriska bedömningsstöd i grundskolan.

Sammanfattning

Skolverket har i enlighet med regeringsuppdraget tagit fram och redovisat förslag till kunskapskrav i årskurs 1 i läsförståelse. Bedömningsstöd i matematik och i läs- och skrivutveckling har tagits fram för grundskolan, sameskolan och för specialskolan i syfte att främja en kontinuerlig och systematisk bedömning, uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling. Kunskapskrav har tagits fram i samklang med obligatoriskt bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling för de berörda skolformerna grundskolan, sameskolan och specialskolan.

Bedömningsstöd för grundsärskolan som redovisas för här, har tagits fram enligt syftet i regeringsuppdraget för att förbättra förutsättningarna för att tidigt identifiera elever som är i behov av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller särskilt stöd, men även för att identifiera elever som behöver extra utmaningar för att nå så långt som möjligt, så att relevanta insatser kan göras.

Insatsen har hittills genomförts i enlighet med regeringsuppdraget.

1 Utredning

Skolverket har under föregående år haft i uppdrag att ta fram bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling och i matematik i årskurs 1 i de olika skolformerna, vilka för grundskolan och specialskolan publicerades 1 juli 2016 på Skolverkets webbplats i bedömningsportalen.

Skolbesök

Skolverket har med anledning av uppdraget om obligatoriska bedömningsstöd i grundskolan genomfört ett tiotal skolbesök under hösten 2015 och våren 2016 och då fört samtal med verksamma lärare och skolledare om läs- och skrivundervisning och om undervisningen i matematik inom grundskolan och specifikt i årskurs 1 inför utformning av bedömningsstöden. Synpunkter från besöken har tillsammans med regeringsuppdraget, legat till grund inför Skolverkets uppdrag till lärosäten om utveckling och konstruktion av bedömningsstöd.

Då det är första gången som grundskolan möts av ett obligatorium kring användande av ett nationellt bedömningsstöd och Skolverket inte tidigare har tagit fram något liknande bedömningsstöd med elevuppgifter för grundskolan, har det varit särskilt viktigt att säkerställa svårighetsgraden och kvaliteten i uppgifter som eleven möter och tydligheten i instruktioner till läraren. Uppdraget har också ställt höga krav på utprövningar och på experter och lärare som deltagit i referensgrupper. Eftersom det heller inte finns någon annan uttolkning av kursplaner att relatera till, utöver det kommentarmaterial till grundskolans kursplaner som Skolverket tidigare har tagit fram inför implementering av Lgr11, blir ett obligatoriskt bedömningsstöd ett kraftfullt verktyg och kan få stor betydelse för hur undervisning utformas och för hur bedömning sker och för vad som bedöms. Denna effekt på undervisningen har Skolverket tidigare sett i studier efter införande av nationella prov i nya årskurser och ämnen.

1.1 Vägval under processen

Obligatoriska bedömningsstöd i grundskolan

Inför 2016 tillfrågade Skolverket lärosäten med kompetens inom specialpedagogik och specifikt inom grundskolan om att utveckla och konstruera bedömningsstöd. Ett uppdrag om att ta fram bedömningsstöd i matematik att användas i grundskolan, gav Skolverket till PRIM-gruppen vid Stockholms universitet. En svårighet var att finna ett lärosäte med beredskap att ta fram bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling för grundskolan. Det visade sig att de forskare och lärarutbildare som fanns att tillgå med efterfrågad kompetens, var få och dessa var redan uppbokade för lång tid framåt och kunde därför inte åta sig uppdraget. Lösningen blev att Skolverket har utvecklat och konstruerat bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling i årskurs 1 i grundskolan med stöd av referensgrupper av lärare och vetenskaplig expertis vilket redogörs för närmare i avsnitt nedan. En samstämmig bild vid kontakter med lärare i grundskolan och vid utprövningar, är att lärare varit positiva till att få bidra med synpunkter på bedömningsstöden och till att delta i utprövningar. Lärare har också uttryckt uppskattning över att få ett stöd för undervisning och bedömning med hjälp av de obligatoriska bedömningsstöden. Utprövningar och samtal med verksamma lärare har också bidragit till en ökad kännedom på skolorna om bedömningsstöden i grundskolan.

Både Skolverket och PRIM-gruppen vid Stockholms universitet konstaterar att en svårighet vid konstruktion av bedömningsstöd i grundskolan, har varit att hitta

relevant forskning på området inom matematik och läs- och skrivutveckling samt att få tillgång till expertis vid lärosäten med kompetens för denna skolform. Forskningsfälten inom båda ämnesområdena är relativt begränsade, vilket har komplicerat framtagandet av bedömningsstöd för grundsärskolan.

Bedömningsstöden i grundsärskolan är framtagna att användas i undervisningen för elever som får undervisning i ämnen. Användningen gäller därför inte undervisning i ämnesområden, inriktning träningskolan, vilken också ingår i skolformen grundsärskolan. Läsåret 2015/ 2016 gick 368 elever i grundsärskolan i årskurs 1 som fick undervisning i ämnen. Av dessa var 77 elever integrerade i grundskolan.

Skolverket ser ett behov av att under kommande år, följa upp på vilket sätt bedömningsstöd i grundsärskolan i årskurs 1 har gett lärare stöd i att tidigt identifiera elever som är i behov av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller särskilt stöd, men även för att identifiera elever som behöver extra utmaningar för att nå så långt som möjligt, så att relevanta insatser kan göras.

Obligatoriska bedömningsstöd i matematik

I konstruktion och utveckling av bedömningsstödet i matematik, har lärosätet använt sig av en referensgrupp av lärare inom grundsärskolan samt en expertgrupp bestående av forskare inom ämnesdidaktik och specialpedagogik.

Vid utprovningar av bedömningsstöd i matematik för grundsärskolans årskurs 1 har det visat sig att tydligt lärarledda muntliga uppgifter som genomförs enskilt och i grupp med elever, har fungerat väl. Detta i relation till att i årskurs 1 i grundskolan genomförs även skriftliga uppgifter. Att använda skriftliga uppgifter i årskurs 1 i grundsärskolan har inte varit möjligt då elever ofta har svårigheter med att använda, förstå och skriva siffror samt använda matematiska symboler. Då elever i grundsärskolan använder många olika alternativa kommunikationsformer har muntliga uppgifter visat ge ett tydligt stöd för bedömning.

I utprovningarna av bedömningsstödet i matematik har ett flertal skolor och lärare runt om i landet involverats. Lärarna har även besvarat en medföljande enkät till stöd för bedömningsstödet konstruktion och utformning. I konstruktionen av bedömningsstödet har synpunkter tagits om hand vad gäller exempelvis utformning av innehåll, variation på uppgifter och omfattning av antalet uppgifter och tidsåtgång vid genomförandet.

Obligatoriska bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling

Inför konstruktion och utveckling av bedömningsstödet i läs- och skrivutveckling inbjöds en grupp lärare verksamma inom grundsärskolan till samråd om vad ett bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling bör innehålla och hur det skulle kunna utformas. Ur samrådet rekryterades en referensgrupp bestående av verksamma lärare i grundsärskolan och med erfarenhet och kunskap om den aktuella elevgruppen och god kännedom om skolans styrdokument. I referensgruppen ingick också en representant från Specialpedagogiska skolmyndigheten som arbetar med frågor

som rör grundskolan. Utöver lärargruppen har forskare och lärarutbildare vid Stockholms och Göteborgs universitet anlåtts av Skolverket för rådgivning under framtagandet och för återkommande granskning av bedömningsstödet under konstruktionen.

Konstruktionen har utgått från Skolverkets tidigare utgivna bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling för grundskolans årskurs 1-6, *Gilla läsa, skriva*. Detta bedömningsstöd innehåller inga elevuppgifter men beskriver en tänkt progression i elevers läs- och skrivutveckling. Materialet är avsett att stödja lärarens bedömning i den ordinarie undervisningen.

Utprövning har skett av uppgifter vid flera tillfällen och vid ett flertal skolor för att säkerställa att bedömningsstödet fyllt den funktion som avsetts.

Den aktuella elevgruppen inom grundskolan är en utpräglat heterogen grupp där varje enskild elev har egna unika förutsättningar och behov i undervisningen. Det är därför extra viktigt att uppgiftskonstruktion och instruktion till lärare, är så generell att läraren kan utforma uppgiften på det sätt som eleven behöver få möta uppgiften på.

2 Implementering och publicering

I regeringsuppdraget ingår implementeringsinsatser, vilka påbörjades under hösten 2015 med bland annat medverkan vid konferenser och utbildningsinsatser inom Läsläsflytet och Matematikflytet. För grundskolan har filmer tagits fram som beskriver bedömningsstödens syfte och ger exempel på hur bedömningsstöd kan användas i undervisningen. Filmerna kommer att publiceras på Skolverkets webbplats och i sociala medier.

Information till huvudman

Skolverket har på sin webbplats och i bedömningsstöden beskrivit hur bedömningsstöden kan användas av huvudman och rektor som delar av underlagen i det systematiska kvalitetsarbetet.

Information till skolledare och lärare

Under november månad 2016 inbjuder Skolverket alla grundskolor med årskurs 1-3 att delta med en skolledare och en lärare i syfte att informera om bedömningsstöd i grundskolan med gällande styrdokument och allmänt råd. Fokus på konferensen kommer att vara information om de obligatoriska bedömningsstöden och hur de kan användas i undervisningen. Tanken är att representanterna för skolan sedan för informationen om bedömningsstöden vidare på den egna skolan med stöd av presentationsbilder och annat informationsmaterial.

Publicering och föreskrifter

De obligatoriska bedömningsstöden i årskurs 1 har publicerats i Skolverkets bedömningsportal den 1 juli 2016 för grundskolan och för specialskolan. Senast den 1

januari 2017 publiceras bedömningsstöden för grundskolan. Skolverket beslutar i början av år 2017 om föreskrifter för obligatoriska bedömningsstöd för grundskolan.

På Skolverkets vägnar

Mikael Halápi
Vik. generaldirektör

Maj Götefelt
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Anna Westerholm och Jonas Nordström deltagit.